

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 17

Barcelona, 6 de maig del 1938

Preu: 50 cèntims

LES VIRTUTS DELS CATALANS LA IL·LUSIO

Catalunya és un poble ple de defectes i de virtuts. Els contrastos i els alts i baixos són constants; diria's que la nostra terra és impulsada per un incessant flux i reflux. El tarannà dels catalans no admet termes mitjans; salta de la depressió a l'eixaltació, de la mansuetud a la feresa, de la vacil·lació a la més decidida fermesa, de la inconstància a la constància obstinada, de la prudència a la temeritat, de la por a la valentia, del temor a l'heroisme.

Poble emprenedor i audaç, sovint aventurer, és mogut moltes vegades per egoïsmes i per sentiments de gasiveria i, encara, per una simpàtica trapelleria bergant. Passional per essència, actua a voltes desposseït de tota noció de justícia i adhuc amb crueltat o bé és emportat per un sentimentalisme fet de blanesa; no és gens estrany que en un tancar i obrir d'ulls es passi d'un estat a l'altre. Cada català porta un rei al cos, diu un aforisme nostrat, i si això no té el caràcter d'absolutisme que li vol donar la dita popular, és un fet real en molts casos i comporta, en conseqüència, una mica de vanitat i un bon tros d'urc, una manca de despesa i també una ombra de tirania, una afeció massa acusada per les comoditats i un viu sentit pràctic de les coses, un poc d'inconsciència en l'obrar i, alhora, una convicció que hom posseeix la pedra filosofal i és un set-ciència, en fi, una tossuderia.

Moltes de les seves qualitats deriven, precisament, d'aquesta barreja de característiques del contrast temperamental que nia en cada pit i en cada cor dels catalans. En un moment donat, els defectes són esborrats de rel pel doll de les virtuts, i aquesta superació de què és capaç la nostra raça ens condueix a les més inaudites empreses i constitueix la nostra joia nacional. Catalunya és un poble tenaç i feiner que vol desenvolupar-se folgadamente i afronta el risc; confiat i optimista, no posa mai en tensió totes les seves qualitats fins al moment que el perill imminent no li obliga. Individualista en la calma, sap cedir-ho tot quan les circumstàncies amenacen amb les tenalles de l'asfíxia.

Si algunes vegades Catalunya presenta l'angoixós espectacle d'una fallida col·lectiva, d'un fracàs global com a poble, sempre, en totes les ocasions, s'ha sabut responsabilitzar en els instants de major gravetat i ha ofert al món una reacció sorprenent i admirable, decisiva, que li ha permès salvar-se i seguir el seu camí amb esplendor superior a la d'abans.

El nostre poble és ple de defectes i de virtuts, es mou al compàs de forts contrastos, justament perquè és essencialment humà. El despotisme egoïsta — encara que sigui el tret essencial de molts catalans —, és una cosa aliena a la raça catalana, és quelcom que no forma part de Catalunya com a entitat col·lectiva. Absorbits per influències estrangeres, incorporats al clan mundial morent del gran capitalisme, hi ha, ben cert, compatriotes nostres que rebutgen les virtuts racials, que mantenen llurs egoïsmes per damunt de tot i contra tothom, de la mateixa manera que existeixen traïdors que col·laboren en l'obra del tirà que vol envair la pàtria i que hi ha éssers que s'han desposseït dels més elementals sentiments; però tots ells són gent a la qual ha estat arrencat de llur cor la catalanitat i que es troben més lluny de nosaltres que el més exòtic component de la immensa família del proletariat internacional de la qual, per ideologia i per la nostra característica de poble treballador, formem part.

El català, eixut, brusc, donat a la seva, no és mai una persona anodina, un temperament indiferent i gris. Amant de la llibertat i de la civilització nacional com a concreció de la manera d'ésser de la col·lectivitat que li ha donat la vida espiritual, en els moments de perill no plany esforços; el lema del "tot o no-res" sortí de Catalunya i na ha estat pas oblidat. Cal, és veritat, que el perill sigui molt acusat, puix que altrament el català es deixa gronxolar suauement pels seus defectes més cars; la improvisació li plau en totes les circumstàncies.

La història de Catalunya és plena d'exemples colpidors i densos d'ensenyances. Les virtuts del poble català no han deixat mai de posar-se en vibració en els moments greus.

Catalunya travessa un d'aquests instants d'extraordinària gravetat. Els rebels espanyols, els seus aliats italo-germànics i els seus esclaus moros trepitgen terra catalana amb l'intent de subjugar el nostre país i descarregar-hi tot llur odi de centralistes, d'enemics de la llibertat, de regressors dels avenços socials i de feixistes.

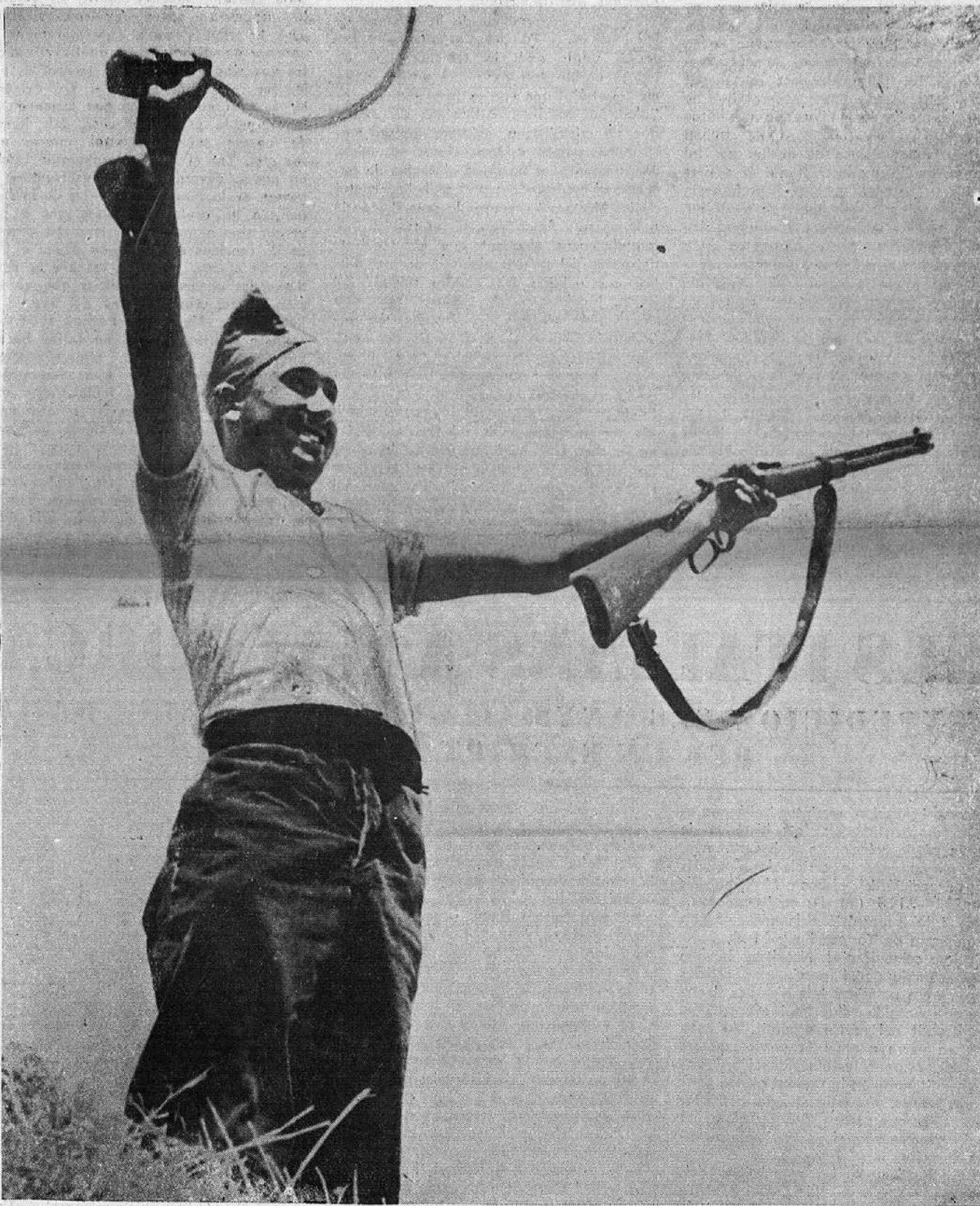
I Catalunya s'ha redreçat ja. S'ha redreçat vigorosament, i l'enemic ha vist deturada en sec la seva marxa ràpida i impetuosa. Si no ho hagués fet, la falla — primera que registraria la nostra història —, hauria marcat l'inici d'una decadència definitiva, la fi de Catalunya com a nacionalitat, la

pèrdua al dret de gaudir de la menor consideració; una altra conducta, hauria emmenat la nostra pàtria a la trista condició de poble esclau, no materialment, sinó moralment.

La barrera oposada pels catalans als invasors ha sorprès molts dels dirigents de

la política estrangera, que es creien que a mitjans del mes darrer el feixisme hauria conquistat ja Barcelona i sotmès tota la Catalunya, que equival a dir que tindria ja guanyada la guerra d'Espanya. Catalunya ha barrat el pas a la barbària en unès

(Segueix a la segona pàgina)

L'ALIANÇA FRANCO-BRITANICA

L'aliança franco-britànica, considerada des del punt de vista espanyol, podria tenir conseqüències efectives gairebé immediates, no solament en el que fa referència a la fermança d'una pau duradora a Europa, la base de la qual seria la retirada d'Espanya de voluntaris i material bèl·lic de manera simultània, sinó en el sentit més profund d'assegurar una certa amistat entre països que fins ara apareixien damunt el tauler de joc amb una coloració oposada.

La partida iniciada amb la sublevació de Franco i que tingué repercussió a Itàlia, ha experimentat una reacció per part dels amics de la zona negra. Es clar que la virada que podria produir-se — que es produirà sens dubte — no és una simple virada d'amistat desinteressada; però el cas concret, allò que interessa de manera preferent en aquestes hores greus per al futur d'Europa és que el canvi es produeixi i que, després, a l'hora de les realitats, s'asseguri.

Les converses entre França i Anglaterra, que han de donar com a resultat la signatura de l'acord franco-italià, deixen entreveure un munt de possibilitats beneficioses per a les democràcies. En realitat aquestes converses han estat una batalla llurada en el secret abstracte de la diplomàcia i de la qual, segons sembla, han sortit vencedors els qui propugnaven la retirada total de voluntaris, amb tot llur armament.

Hi ha, és clar, un perill que no és possible amagar en el resultat de les converses franco-britàniques: la possibilitat que França obtingui l'ajut militar d'Anglaterra a base d'hipotecar la seva llibertat en política exterior, però aquest perill sembla superat des del moment que són els diplomàtics francesos els que han imposat llur criteri rigorós i immediat en l'aplicació d'una política de prestigi i de poder que asseguri la pau d'Europa i

obligui els invasors d'Espanya a replegar-se dignament, abandonant Franco en plena aventura.

No sabem, encara, el que pot succeir d'ací a l'hora exacta en què es reunirà la Societat de Nacions, però sembla que no és aventurat assegurar que s'ha donat un gran pas — en certa manera determinant i definitiu — vers l'objectiu d'imposar un canvi substancial en la conducta dels Estats totalitaris en el que fa referència a la seva política exterior.

No és hora d'insistir en l'exposició de les raons que han pogut determinar Mussolini a pactar amb Anglaterra i França. Els nostres lectors saben a bastament què és possible i què és impossible en les reaccions italianes, enfront d'Europa i enfront d'Alemanya. El que sí sembla decisiu a hores d'ara és la complaença del dictador italià a donar satisfacció a les dues grans potències democràtiques que poden ajudar-lo quan arribi l'hora de les realitats i, possiblement, de les venjances.

Al marge d'aquest suposat criteri mussolinista hi ha la realitat viva dels acords i dels pactes que beneficien de manera clara i terminant l'Espanya republicana i que situen fora de perill immediat la llibre Txecoslovàquia. En el panorama internacional canvien amb vertiginosa rapidesa les línies de l'horitzó i, com a conseqüència, les coloracions del panorama prenen tonalitats diverses. Ara, però, sembla que s'aferra el color viu de la pau, que és el color de les nostres més cares esperances.

Passi el que passi abans de la reunió de la Societat de Nacions, sigui quina sigui la reacció d'Alemanya, el fet cert i immediat és que l'aliança franco-britànica assegura la pau d'Europa i estableix la raó indiscutible i el dret absolut de l'Espanya republicana que lluita per la seva independència.

Manuel VALLDEPERES

Aquella casa és com un recer. Gent de pas menja, beu i dorm. Molts es posen de peus a la foguera — al front del Pireneu, maig és tímid — per desfer la gebrada de les nits curtes. Els matins, tot de boires espesses s'esfilagarsen per les comes i les valls, el sol llua a claps entre tamborinades aparatoses. Després de qui-sap-lo, mengem amb forquilla, podem reposar, oblidem les fatigues d'adés i les cançons s'escampen altra vegada per l'aire fort, com una revenja i una afirmació.

A l'hostal hi ha unes mosses garrides, blanques, de sina ferma i parlar greu. L'hostal fa olor, encara, de traginers; sembla que s'hi haguessin acumulat les rialles de cent generacions de gent feiner. El paradís, imaginat aci, deu ésser una feixa voltada de canons pertot arreu menys un punt, tal com ens definien les penínsules a l'escola pudent i esbaldrada de Sa Majestat el Rei...

Trobem a faltar companys. Tenim per a ells el record cruelíssim, breu, d'una frase a l'atzar i el canvi de conversa. Tal deu haver mort; tal altre era ferit; aquell, va desaparèixer. Ningú no sap gran cosa i tots pregunten poc. Esperem el cafè i contemplem les litografies que ens persegueixen: uns gats sobre una taula curulla de viandes, els quals, en comptes de menjar-se uns peixos lluints que ens fan babarotes, s'entretenen abocant una fruitera i jugant a pilota amb unes nespres. Conseqüència: els pintors dolents tenen nocions poc clares de la psicologia felina.

Per molt que senti converses picants o discussions arborades, una persona no s'agita mai. Es la minyona vella de l'hostal, secardina, plàcida. Ens duu els plats i allò que demanem amb un fresseig imperceptible. De vegades es queda mirant un soldat com embadalida; nosaltres no ens n'hi-aviem adonat, tan insignificant semblava, fins que un dia emprengué el nostre capità i li preguntà per son fill.

El fill era en un sector poc perillós. La immensa majoria dels companys que hi eren, quan van quedar isolats, pogueren passar a França i escapar de l'encerclament feixista, i després han tornat a combatre per la República. El capità i alguns altres companys tractem d'explicar-li-ho. Deu haver-se salvat, ja en tindrà notícies... Li facilitem detalls sobre el país que va haver de travessar, provem de donar-li una idea planera de les possibilitats favorables que tenia. La vella acoquinada torna a callar, i no insisteix en tota la setmana.

El parèntesi llarg de cants i rialles es clou altre cop avui. La minyona vella torna a preguntar per son fill, si en sabem res, si el coneixem. Ella i el pare són analfabets, però el fill era tot un home — conta. Sabia molta lletra, molts de comptes. —No us ho prengueu a mal, però ell tot sol sabia més de comptes que tots vosaltres plegats. Els sabia tots, els sabia tots.

La deixem esplaïar i li responem amb afecte. La dona insisteix en la seva idea absurda que el fill sabia "tots" els comptes. No havia agafat mai el fusell — diu la mare —, però l'estimaven molt. Era valent i convençut.

Li tornem a explicar que no li ha passat res, segurament. Potser d'ençà de la darrera carta ja no era a Biescas (a Biescas, més enllà del riu Gállego, la nostra posició més avançada al nord d'Osca, a 400 quilòmetres de Barcelona!), i encara que hi fos tenia molts camins per a salvar-se. Deu haver anat a França, amb els altres, i qualsevol dia compareixerà o bé arribarà una carta.

Aquella dona menuda, insignificant, que parla del seu fill enyorat amb una sensònia desmaiada, té un rampell sobtat d'estranya energia.

—No. Mon fill no ha anat a França! Era molt valent i s'ha quedat allà.

No pot ésser, pot estar ben tranquil·la. Per valent que fos, un home sol no podia fer res si els altres marxaven, i devia seguir els companys. Ha de pensar que...

—No pot ésser. Mon fill no ha anat a França. És allà, a Biescas, tot sol, defensant-se si no l'han mort.

Ja no ens escolta més. Marxa amb la il·lusió trágica del seu fill defensant-se tot sol, com un gegant mitològic, als cims glaçats i llunyanys. Son fill no ha anat a França, i encara deu combatre. Ella no sap pas com, però era molt valent. I s'hi estarà per sempre més fins que aniran a ajudar-lo, o fins que mori si ja no fos mort, i aleshores tindrà una tomba nevada entre les roques immenses.

Tots ens sentim un xic avergonyits, no sabem per què, fins els qui no vam haver d'anar a França. Aquest migdia ja no fem xiscir les mosses garrides, i dinem en silenci.

GRANIER-BARRERA

Front del Pireneu.

POLITICA INTERNACIONAL

MISCEL·LANIA CONTRACTUAL

Per bé que no hàgim estat prou afortunats per a comunicar al lector la nostra impressió sobre la política de tractats en plena puixança, en el nostre món polític no hi ha res que tingui més interès, avui dia, que els pactes i tractats que van concertant les nacions per tal d'allunyar el malson de la guerra. Hom diria que un tractat és, avui, l'aspiració suprema dels pobles ofegats per l'angoixa i sepultats sota una premsada de problemes insolubles.

Turquia i Grècia han fet el seu tractat, concertant termes de pau i convivència per deu anys. Si l'esperit que els inspira fa progressos sensibles, Turquia i Grècia poden ésser aliats contra enemics comuns. Chamberlain ha tingut un èxit força més remarcable que el pacte anglo-italià amb el tractat que ha pogut signar amb Eire (Irlanda). Els sentiments d'aquest poble envers Gran Bretanya no havien donat cap indicació, durant alguns anys, d'arribar a fer possible un acord entre els dos Estats. Malgrat això, l'acord ha estat conclòs en el que respecta a defensa i seguretat, matèries financeres i econòmiques derivades del no compliment, per part d'Eire, de les condicions concertades amb la Gran Bretanya en el tractat de pau del 1921, i establiment de les bases de tractats de comerç que permetin el restabliment de relacions permanents d'intercanvi entre Eire i Gran Bretanya.

No ha estat possible entrar a fons en el problema, gairebé insoluble, de la unitat insular. Ulster seguirà essent britànic, com ho han demostrat a bastament les darreres eleccions del seu Parlament. Però la dignitat nacional d'Eire rep una considerable satisfacció en ésser-li admesa la plena potestat de defensa marítima del seu territori, missió que el tractat de pau del 1921 reservava a Gran Bretanya. L'Almirallat lliurà, el 31 de desembre, les fortalles de Berehaven, Cobh i Lough Swilly, darrer vestigi de la dominació britànica en terra irlandesa. A fi de novembre, el govern d'Eire pagarà deu milions de lliures esterlines com a liquidació final de comptes i Gran Bretanya deixarà d'aplicar les sobrecàrregues duaneres sobre els productes d'importació irlandesos i s'entrarà tot seguit a l'examen de tarifes especials que permetin un intercanvi actiu entre els dos països.

I sense temps per a reprendre l'alè, el govern britànic parla amb els representants del govern francès sobre problemes que tenen tots els pobles d'Europa en angiosa expectació. I les converses acaben amb la declaració precisa de M. Daladier que "mai l'acord entre França i Gran Bretanya no havia estat tan absolut com ara". Conclusió feliç si l'acord s'harmonitza amb els veritables interessos de la pau, amb el respecte als drets d'Espanya, de Txecoslovàquia i de tots

els països que presenten la urpada del canibalisme desfermat i si representa una rectificació de la conducta seguida fins avui per les democràcies capitalistes occidentals.

Més que els acords presos a Londres entre Chamberlain i Daladier, els quals romanen secrets, ens atrau l'examen del pressupost britànic presentat el dia 26 d'abril a la Cambra dels Comuns. El ministre de Finances, Sir John Simon, va demanar al país un nou sacrifici per a garantir la seva defensa. De les 944.398.000 lliures esterlines — xifra per a nosaltres astronòmica —, 234.159.000 són destinades a defensa, més altres noranta milions que ha d'aportar l'emprèstit de defensa durant aquest exercici. L'impost d'utilitats s'ajupa de cinc a sis xelins per lliura esterlina i s'ajupa l'impost sobre el te, sobre la gasolina i els olis pesats. Aquest augment de la contribució d'utilitats ha fet tremolar els amics de Chamberlain, els quals confien que els pactes amb els països totalitaris podrien evitar tot ulterior augment de les càrregues tributàries.

El govern Daladier, en canvi, fa ús dels poders excepcionals que li han donat les cambres legislatives de França per a legislar per decret sobre matèries que no semblen relacionades amb una possible guerra. Els vuit punts del programa poden resumir-se així: redreçament de les finances i equilibri del pressupost mitjançant un augment de tributació moderat que no afecti la producció; millora de l'utilitat industrial i de les condicions de treball dintre el marc rigorós de la llei per tal d'augmentar la producció; ajut a petites empreses; obres públiques, amb preferència habitacles obrers; ampliació de facilitats creditícies a la indústria i el comerç; facilitats financeres per a contractes amb l'Estat; activació del desenvolupament econòmic de l'imperi colonial i pla de facilitats per al foment del turisme. Es tot un programa de pau i de restauració nacional propi per a un país que no tingui problemes exteriors i que no senti preocupacions sobre la seva seguretat i la seva defensa.

Malgrat aquest contrast aparent, les converses de Londres han reflectit la inquietud francesa i Chamberlain ha hagut de revisar els seus punts de vista sobre els problemes d'Espanya i de Txecoslovàquia. Intervencions de Chamberlain i de M. Daladier, trobar un punt mitjà entre els dos països, és una tasca que caldrà afrontar amb paciència i amb una actitud de comprensió mútua.

El govern Daladier, en canvi, fa ús dels poders excepcionals que li han donat les cambres legislatives de França per a legislar per decret sobre matèries que no semblen relacionades amb una possible guerra. Els vuit punts del programa poden resumir-se així: redreçament de les finances i equilibri del pressupost mitjançant un augment de tributació moderat que no afecti la producció; millora de l'utilitat industrial i de les condicions de treball dintre el marc rigorós de la llei per tal d'augmentar la producció; ajut a petites empreses; obres públiques, amb preferència habitacles obrers; ampliació de facilitats creditícies a la indústria i el comerç; facilitats financeres per a contractes amb l'Estat; activació del desenvolupament econòmic de l'imperi colonial i pla de facilitats per al foment del turisme. Es tot un programa de pau i de restauració nacional propi per a un país que no tingui problemes exteriors i que no senti preocupacions sobre la seva seguretat i la seva defensa.

I vénen després unes declaracions del Govern de la República espanyola, que també defineixen un programa d'acció i de principis. Mentre s'espera

L'Assemblea de la Societat de les Nacions, i Polònia s'esgargamella per fer-se sentir amb la temença que els pactes arribin tan enllà que arribin a fer els "quatre" i que ella es trobi també convidada al sacrifici. Atmosfera de pactes que no cristallitzen, esforços, potser meritífics, potser estèrils. Aviat se sabrà. Mentrestant, res no priva al Negus de posar-se al corrent de quotes amb la Societat de les Nacions i preparar la seva delegació a la propera Assemblea, ni res resulta més impudicament eloqüent que els resultats definitius del magne plebiscit del 10 d'abril que publica el "Monitor oficial" del Reich, i del qual es dedueix que dels 45.150.443 electors (?) inscrits, 44 milions 964.228, o sigui el 99.01 per cent, han ratificat la confiança al seu fùhrer. Aquest ésser diví que representa la totalitat de la raça escollida, és l'únic que no parla de tractats, ni canvia impressions amb els presumptes o reals adversaris. Quina de les dues polítiques haurà estat la bona? Confíem que la resposta no es farà esperar i que l'angúnia d'Europa trobarà el camí de la pau sense noves humiliacions ni transigències.

M. SERRA I MORET

ELS ITALIANS A MALLORCA

L'EXPEDICIO DELS ANYS 1114-1115, ARA RECORDADA PER UN ESCRIPTOR ITALIA

Giovanni Ansaldo, escriptor italià que es mostra assabentat dels fets històrics de la seva pàtria relacionats amb Catalunya, ha alludit en un recent article dos d'aquests fets: l'expedició dels pisans a Mallorca dels anys 1114-1115 (ell diu equivocadament 1116) i la intervenció dels genovesos en la conquesta de Tortosa l'any 1143.

Curiosa coincidència! Nosaltres havíem pensat d'escriure així mateix uns articles sobre els dos mateixos fets històrics. I encara que Ansaldo se'ns hagi avançat, no hem desistit del nostre propòsit. Al contrari: en veure que ell fa servir aquelles intervencions per a justificar i exaltar la intervenció italiana en la present guerra peninsular, trobem un motiu més per a tractar d'uns temes que prenen, a hores d'ara, un interès ben superior al de la simple curiositat històrica.

Ansaldo presenta les expedicions dels anys 1114-1115 i del 1148 com a antecedents de la intervenció actual. Però la veritat és que els objectius i el sentit de les expedicions italianes del segle XII van ésser, no sols diferents, ans encara oposats als objectius i al sentit que té l'ajut militar de la Itàlia feixista a Franco.

Tractarem avui de l'expedició a Mallorca, i deixarem per a un article vinent el tractat de la intervenció en la reconquesta de Tortosa. L'un i l'altre tema ofereixen, ultra l'interès històric, un interès d'actualitat.

En iniciar-se, després de la invasió sarraïna, la reconquesta del territori, les illes Balears, caigudes en poder dels moros, s'havien convertit en un cau de pirates. Es una cosa vella, molt vella, la utilització de l'illa daurada per a l'exercici de la pirateria en el Mediterrani occidental. Al cap dels segles, Mallorca és utilitzada novament per a la mateixa feina.

Els Estats italians, la Gàl·lia meridional i Catalunya, eren els països més perjudicats per la pirateria mallorquina. L'autor del poema "Liber Maioli clauinis de Gestis pisanorum illustribus", que narra l'expedició dels anys 1114-1115, descriu l'obra funesta dels pirates mallorquins en uns versos que Llorenç Riber tradueix així:

La sinistra Mallorca contra els pobles fidels, havia pres les mortíferes armes, i feia sangonosa guerra. Son estol violent, armat de fúria,

incendià vilatges i navilis,
i enderrocà castells i altars i temples...

Heus ací uns versos que són perfectament aplicables a la feina de la Mallorca feixista d'aquests temps.

Per tal d'atacar els pirates sarraïns en llur cau mallorquí, la República de Pisa va organitzar, l'any 1113, una croada, a la qual contribuïren Roma, Luca, Florència, Siena, Volterra, Pistoia, Lombardia, Còrsega i Sardenya. Contra allò que diuen alguns cronistes posteriors, no va intervenir ni la República de Gènova, que estava enemistada amb la de Pisa.

El 6 d'agost del 1113 — dia de Sant Sixt, festa major dels pisans —, va sortir l'expedició de la desembocadura del riu Arno, en un estol de 300 velles grosses. Els expedicionaris, que duïen una gran quantitat de material de guerra, van trobar la mar hostil. Una gran tempesta escampà els navilis. Els vents van dur-los, no pas a Mallorca, ans bé a Catalunya, la terra dels catalans. I és en aquest poema que surten, per primera vegada en els textos històrics, els noms de "catalans" i "Catalunya".

Els pisans van invitar els catalans a ajuntar-se a la croada. El comte de Barcelona — Ramon Berenguer III, el Gran —, va acceptar-ho. La flota italiana es va traslladar, per a major seguretat, a Sant Feliu de Guíxols, on va acudir el nostre comte. El dia 13 de setembre del 1113 va ésser signat un conveni entre els expedicionaris italians i Ramon Berenguer, que va ésser reconegut com a cabdill de l'expedició. I a fi d'organitzar-la millor i d'aplegar més forces, va ésser ajornada fins a l'any següent. Una part de l'estol italià va tornar-se'n, i una altra part es va traslladar al port de Barcelona, on va passar l'hivern. En arribar la primavera, van venir de Pisa 70 navilis, que s'ajuntaren als que hi havia ací.

A darrers de juny del 1114 va salpar tot l'estol expedicionari. Passà per davant de Salou, s'aturà a les gòles de l'Ebre per proveir-se d'aigua, i va fer rumb cap a les Illes. Tot adreçant-se a Mallorca, els expedicionaris van opoderar-se de l'illa d'Eivissa. Igual que en l'expedició catalana del 1936! El dia 24 d'agost desembarcaren prop de Palma, que va ésser assetjada. El dia 22 de febrer del 1115 van entrar els catalans i els italians a la ciutat, però fins a darrers d'abril no van poder opoderar-se de la fortalesa. Tota l'illa va caure en llur poder.

Per bé que els autors italians atribueixen el principal mèrit dels èxits a llurs compatriotes — tal com fan ara els feixistes

LES DIFICULTATS INTERNACIONALS DE LA REPUBLICA ESPANYOLA

Els homes de la Monarquia sostenien subrepticament o "en petit comitè" la tesi de la fatal ingovernació del poble espanyol. Silvela alegava que el nostre poble ja no bategava: havia perdut les pulsacions. Un tal pessimisme autoritzava totes les argücies de govern: el caciquisme, les eleccions falsejades, la pell dura i els ulls grossos, els contubernis més o menys confessats, l'oratória grandiloqüent insubstancial, etc., etc. La política canovista i sagastina, que no era sinó un entreteixit de ficcions, fou considerada, àdhuc per molta gent que sabien descobrir-ne la trampa, com un destrísim sistema indispensable per a anar tirant en un país tament ingovernable. Però, ¿era una certitud aquell judici d'ingovernamentalitat del poble espanyol? ¿No hi havia, per ventura, en el pessimisme dels homes de la Monarquia, des dels de la Restauració als del 14 d'abril, una ficció més, un deliberat propòsit que el nostre poble fos realment un poble tament ingovernable que el governant no es trobés en altra disjuntiva que la de la Dictadura o la trampa d'un fals constitucionalisme, dos camins de despotisme i d'usufructuació tribal de tot el país? De vegades del sí de la tribu hegemonica eixia, brunzent com una fuita de gas, l'acusació: "¡España es un presidio suelto!", llançada contra els polítics, la burocràcia i altres organismes estatals; però la tribu s'avenia immediatament a enterrar aquell baladrer o qualsevulla d'altre que vingüés amb el ciri trencat de voler fer reaccionar el Poble. Era evident, ho és avui encara més, que Espanya era ingovernable perquè la clicca dels homes de govern tenia un vital interès que fos així. Tot el sistema monàrquic tendia no pas a governar sinó a usufructuar el govern de la Nació. Els polítics de la Monarquia no aspiraven precisament a governar sinó a manar. Per això del govern, de les funcions de govern en deien: el Poder. En efecte, poder-ho tot era la dèria d'aquelles gèneres de polítics que no tenien, ni remotament, idea del que és la Política, la Nació, la Pàtria, el Poble. Aquells polítics sentien un íntim horror, unes vertaderes angòixes i repugnància per al reconeixement de la valor fonamental d'aquestes tan elevades i elaborades abstraccions de la civilització. I esdevingué el que era lògic que esdevingués, que, probablement sense adonar-se'n la majoria dels polítics, el subconscient col·lectiu de tots ells treballava per l'embrutiment del poble que havien de redimir. Vist en aquest aquell període de la història d'Espanya ens apareix ara com un perseverant esforç de la casta política per a

perllongar l'endarreriment vuitcentista, per a mantenir-ne les seves causes. Tot tendia a fer endèmic l'analfabetisme, a estimular l'amoralisme ideològic, la indolència, la indisciplina, la volubilitat, la superstició, la submissió, el demolicionisme, l'escepticisme, el covachulisme, la xulaperia i la violència; a ben arrelar el nepotisme, el senyoritisme, la prevaricació, la concussió, l'esperit de casta; a "jalejar" la violència, la crueltat i la covardia; a mantenir els grans percentatges de mortalitat, la manca d'higiene, la hidrofòbia.

Així el país anava debilitant-se, balkanitzant-se fins a perdre la poca consideració internacional que heretàrem del segle XVIII. I, sols, solets, sense contacte amb Europa, al marge d'Europa, ens rebolcàrem en la nostra podridura, ens entredoràrem en les guerres civils que promogueren els avis dels feixistes, ens deshonoràrem en els Marrocs del general Mergallo i en els Marrocs d'Annual, del Barranco del Lobo i de Monte-Arriut; ens deixàrem espolar les Illes Carolines i les Marianes; ens enfangàrem en les guerres colonials que atorgaren tota la raó als cubans i als filipins, que ens alienaren aquelles riquíssimes possessions i que ens llançaren a la vergonyosa guerra contra els EE. UU., guerra coronada pel ludibris tractat de París. Caiguérem, en fi, en l'oprobri de la Dictadura.

Recordem ara que, tot i trobar-se el poble portuguès, veí immediat nostre, gairebé germà del poble castellà, en un nivell més baix de decadència, tot i sentir-se més desgovernat encara, tot i haver de sofrir convulsions polítiques d'una superior degeneració, mai ningú no gosà posar les mans damunt de les colònies, ni damunt de la metròpoli lusitana; totes es conservaren incòlumes fins avui dia. El poble portuguès, que era menys fort encara que el poble espanyol, que es troba encara avui dia més depauperat, més desvalgut i desnodrit que el poble espanyol, ha pogut governar les seves importants i llunyanes colònies sense haver de sufocar sublevacions tremendes com les que constantment agitaren les colònies hispàniques des de l'any 1802 fins al 1938. És que Portugal, vulgues no vulgues, ha hagut de reconèixer que no era nació prou forta per a poder-se valer tota sola contra les contingències de la cada dia més discolpa política internacional, i en conseqüència s'ha vist obligada a sotmetre's a una aliança: el llegendari orgull nacional dels lusitans no ha estat prou heroic per a esquivar aquesta obligatorietat, ni tan sols per a pal·liar-la. Sort, gran sort ha tingut Portugal amb aquella abdicació, L'aliança amb Britània ha salvat les colònies portugueses i, de rebot, la mateixa nació portuguesa.

Espanya no tenia necessitat de cap abdicació per a eixir de la seva política d'isolament internacional. Amb el cap ben alt podia pactar una aliança magnífica quan es produí la guerra gran, però les dretes s'hi oposaren; les dretes espanyoles s'oposaren, gairebé "manu militari", a una aliança amb les potències democràtiques i feren mans i mànegues per llançar-nos a una aliança amb les potències despòtiques, aliança que ja es veié on ens hauria conduït. Dato partí la diferència: ens féu neutrals i ens enriqué passatgerament com uns veritables "profiteurs" de guerra. Hi hagué qui clamà al cel aleshores, profeta de mals averanys que predigué per a un futur no gaire llunyà les més terribles malvestats com a fruit de la nostra confortable neutralitat. I aquestes malvestats ja són ací, pitjors que la profecia. Amadeu Hurtado predicà escarrossadament en el desert per a sostreure Espanya d'aquella poltronesca neutralitat, però ningú no li féu cas: tots els polítics espanyols s'esgarriaven en pensar, solament en pensar, en una política internacional espanyola aleshores que tot el món canviava de jeia i es disposava a redreçar-se. Espanya ja es trobava bé en la seva jeia secular, i no estava disposada a baratar per res del planeta, ni per la glòria eterna, el gustós i inveterat i irresistible de jeure.

Per a contraure aliances que no siguin oneroses, sinó màximament profitoses, en els terribles atzars de la política internacional i en els vaivens de la pròpia política nacional, cal, però, ésser forts. Espanya ha maldat durant dècades centúries, no pas per això, sinó per a ésser feble. Per a enfortir la Nació ens caldrà desterrar aquella rastellera de vicis que informaren la política de la Monarquia. Per a ésser forts cal abans que tot saber governar i desistir-se de la golferia del manar. Saber governar vol dir governar per a tots, àdhuc per als connacionals que sostenen, dintre la legalitat, les idees més contràries a les de la majoria; perquè un govern sense oposicions no és govern sinó tirania i degeneració. Cal més saber evolucionar que revolucionar, perquè l'evolució és una pauta constant i la revolució sols ho és incidentalment. Desventurat poble aquell que de la revolució o de la Revolució fa una pauta constant: un xic de revolució cada dia. La revolució, que és capgirament i violència, no pot pas ésser una llei constant, perquè no hi hauria resistència individual ni col·lectiva per a un continu capgirament. Una actitud així seria esgotadora i desastrosa, si encara no es donava el cas que a força de capgirar no ens trobéssim cada dos per tres en la mateixa posició que capgiràrem. Cal, sobretot, saber i entendre que la solidaritat o l'amistat internacional és correlativa de la solidaritat nacional. I no n'hi ha prou de voler solidaritzar-se amb les altres nacions: cal principalment que elles vulguin solidaritzar-se amb nosaltres.

Joan SACS

A. ROVIRA I VIRGILI

LES VIRTUTS DELS CATALANS

(Ve de la pàgina primera)

circumstàncies extremament difícils, cosa que posa més de relleu les singulars virtuts del poble català i que la moralització de les nostres característiques racials ha tingut lloc amb sobtada puixança.

Aquest redreçament — aquesta superació, cal dir —, que ha sorprès moltíssima gent i ha causat diverses decepcions entre individus paladins i mentors de la "no intervenció", no ha pogut venir de nou a aquells que coneixen l'ànima catalana. "The Times", de Londres, tot i ésser un òrgan conservador, escrivia ja fa massa dies que no podia predir-se el resultat de la guerra, ja que el combat decisiu es lliurava ara a Catalunya; els catalans, afegia, són una raça tenaç, forta i rude. En efecte, això som els catalans, i som també un poble que en la improvisació fa meravelles, que estima la llibertat per damunt de tot i que en els moments de greu perill no ha fallat mai.

Tenim plena confiança en les virtuts col·lectives de la nostra terra. Ha començat ja a redreçar-se i els resultats obtinguts són falaguers. Cal que porti el seu redreçament fins al capdavant, cal que siguin mobilitzats tots els recursos amb què comptem. D'aquesta manera, l'enemic que ara ha estat deturat per la muralla de pits i cors dels catalans, com ha dit el Dr. Negrín, sentirà ben aviat la fogosa empenya de la nostra ofensiva.

Sabem que en un termini molt breu no restarà cap català — cap fill de Catalunya digne, s'entén —, que no estigui en peu de guerra per al que calgui, disposat a fer tots els sacrificis que siguin necessaris. El nostre poble va aixecant-se amb ritme cada dia més acusat.

Si no fos així, si no es completés la mobilització tan bellament impresa, si ens refiéssim massa que l'enemic està ja aturat, el món assistiria a la mort d'un poble, amb l'agregant, encara, que els seus fills serien perseguits i exterminats solament pel delictes d'haver pertangut a una antiga raça heroica i progressiva de trets acusats.

J. ROURE-TORENT

UN CATALANISTA A L'HORA DE LA VERITAT

Ahí vaig trobar, al carrer Nou, un vell amic, que no havia vist d'abans del 19 de juliol del 36. Anava abillat amb cagadora de pell, pantalons de vellut, bandes, sabates ferrades, un plat de zinc penjat al cinturó, un sarro a l'espatlla i una manta en bandolera. Tal dia com avui, o sigui un primer diumenge de maig, a les darreries del 800 o primeries del 900, vam fer la nostra coneixença. Fou immediatament després d'haver anat, amb ell i altres companys, a cops de cadira amb un policies de «la secretària» que a vergassades destorbaven uns focs Florals que es celebraven a Llotja. Empaitat, com els altres, pels «matalassers» — així eren anomenats pel poble els agents de l'època —, vaig refugiar-me al Café del Comerç, situat en un edifici d'una sola planta que hi havia arredossat a la façana posterior del de la Llotja, a la plaça d'Antoni López. Simultàniament entrà l'amic del qual parlo, fins llavors desconegut per mi. Havia rebut una bastonada al cap i el trenc degotava sang. Vaig agafar-lo pel braç, vaig fer-lo seure davant una taula de la banda del cafeti que em semblà més amagada, i vaig demanar dues copes de rom, del qual vaig emparar el meu mocador, que de seguida vaig aplicar a la petita lesió. Enrogallats com estàvem l'un i l'altre de tant cantar «Els Segadors» i de cridar visques i moris per excitar els nostres agressors, amb prou feines si teníem esma de parlar. El breu diàleg l'encetà ell en dir-me: «Ja tens centims per a pagar aquestes copes? Jo només en duc trenta». Quan una hora després ens deixàrem, quedava feta la nostra amistat, i jo ja sabia que ell era ajudant de mossos d'un magatzem de teixits del carrer Més Alt de sant Pere, i que, per bé que nacionalista obcecant, no s'havia després d'un sediment llibertari que hi havia per aquells temps en el fons de tots els obrers aficionats a llegir i que fou el llevat del catalanisme esquerrà.

Ahí, davant la meua sorpresa de veure'l, als seus anys — els meus, si fa no fa —, abillat com per a incorporar-se a l'Exèrcit, va dir-me:

—Ja ho veus, xicot: m'he anat a la guerra. M'he fet voluntari. Ofereixo a Catalunya el meu darrer i més positiu sacrifici. Tu ja saps que jo, en dir Catalunya dic Llibertat en el sentit universal del mot. I que a Catalunya he consagrat el bo i millor de la meua vida: el meu pensament, les meues il·lusions, i el rendiment de les hores de les quals no he hagut de donar compte a ningú. Per ella he fet tot allò que ha calgut, sense necessitar que m'ho exigissin disciplines de clan o de partit. Fins m'he supeditat a transigències i a claudicacions passatgeres de conviccions arrelades molt endins si m'ha semblat que la intransigència o el manteniment a ultrança de les meues idees podien portar-li un perjudici, per minso que fos. No oblidó que tu, creient-te més primmirat, alguna vegada t'has permès retreure-m'ho; i tinc molt present aquella temporada que vas fer-me mala cara perquè vaig votar la candidatura de la Lliga per no haver-se'n presentat cap altra de matis catalanista. Però, és que jo, com no ignores, mai no he deixat de votar d'ençà que l'autocràcia cregué arribada l'hora de regir la política del país. I en moltes ocasions, la meua contribució a la lluita electoral no s'ha reduït a disposar la papereta a l'urna, sinó que he fet d'interventor, d'apoderat... i de botó de «roda» si hi ha hagut perill de perdre. No he negligit mai els meus deures quan ha calgut actuar clandestinament i no he renunciat a ocupar cap lloc, per exposat que semblés. Tant com m'ho han permès les meues possibilitats econòmiques, he contribuït a sostenir tota mena d'obres de caràcter patriòtic. Sempre he dut les butxaques plenes de periòdics catalanistes, per contraposada que sigui llur tendència: n'hi ha prou que siguin pensats i escrits en català perquè vulgui cooperar a llur subsistència. Abans de la militarada temia «La Publi» i «La Humanitat» al matí i «La Veu» al vespre. A casa, els llibres catalans ho emplenien tot: fins l'armari de la vaixel·la. He suportat, en el teatre, comèdies idiotes només perquè eren d'autors catalans. No hi ha hagut festa assenyalada sense que les quatre barres florissin en el meu balcó. M'he barallat sempre que he sentit algú que intentava vexar el nostre idioma o els nostres costums. Més d'una vegada he anat a planto-fades per defensar homes que políticament no em mereixien cap consideració, però que eren representatius del nostre moviment nacional. He ballat sardanes i he lluit llacets a la solapa només per instint proselitista. Els meus veïns han après, a través de la meua gramola, tota la música del nostre folk-lore i totes les cançons de l'Orfeó Català. No s'ha fet, sense la meua presència, cap aniversari de l'Onze de Setembre; cap «Festa d'Infants i de Flors»; cap «Aplec de la Sardana»; cap Jocs Florals, d'ençà que tu i jo ens hi vam conèixer. Rent-me interiorment del «paral·lisme», n'he fet tant com he pogut per captar nous adeptes a la nostra causa; i no m'he avergonyit mai que em diguessin «ceba», perquè, al contrari del que passava amb el que m'ho deia, jo sempre he sabut on anava a parar...

«Ara, però, som a l'hora de la veritat. Ara, Catalunya, s'indim per a mi de Llibertat il·limitada, ja no se salvaria si ens concretàvem a cantar cançons, a recitar versos, a ballar sardanes i a col·leccionar literatura patriòtica. Ara són les armes materials, les que maten de mort eterna, les úniques que poden fer sobreviure tot allò que hem anat creant en aquestes quaranta anys de fe i esperança. Jo no puc gloriar-me, com tu, d'haver donat ja un fill a la pàtria i de tenir-ne un altre que també posa en perill la

vida per salvar la dèria amb la qual s'ha fet vell el seu pare. A mi només em queda l'esperança, desolada, però soferta per resistir, per Catalunya, tots els imprevistos que puguin presentar-se, per durs que siguin. Acabo d'acomodar-me'n, i et prometo que no comptava amb el coratge que m'ha infós un petó desuet, inesperat, que m'ha fet, i que li he tornat a la cara regada de llàgrimes i que m'ha deixat als llavis una salabró que encara hi duc. M'ha afectat força — ens fem vells, xicot! — però, com et deia, quin braó no m'ha encomanat en dir-me: «—Es molt trist, però fas el que et pertoca. És el moment de demostrar amb fets els veritables amors. Jo et demostro el meu, animant-te. Tu, anant a la guerra, demostres a Catalunya que l'estimes de tot cor. Tots els altres que pensen com tu, han de fer també allò que calgui per a barrar el pas als que volen veure-la desaparèixer físicament i evitar que nosaltres, les dones, hàgim d'intervenir en la lluita dels nostres carrers, les nostres escales i els nostres balcons.» I amb aquesta senzillesa, com què no dius res, la pobra vella ha volgut fer-me saber que també s'havia abocat al tràgic panorama que se m'enduu qui sap si a la mort o a la vida que tant m'ha fet maldar...

«Bé, noi, avant! Potser encara faria tard, cosa imperdonable en un soldat... És molt difícil d'assegurar si ens tornarem a veure. Vull suposar que sí. I si fos el contrari, porta, de tant en tant, un grapat de flors a la plaça de la Fe. Ja sé que el meu cos no hi anirà a parar però hi romanarà, etern, el meu esperit. Quan faci el darrer badall pensaré en «l'Avi». No pas perquè, com et consta, fos un idòlatra seu, sinó perquè em sembla una bona pensada localitzar, ara com ara, en la seva tomba, l'ànima perdurable de Catalunya... Estigues segur que és allò que primer profanarien els feixistes si aconseguïen entrar a Barcelona.

Avel·l ARTIS

«AD PETENDAM PLUVIAM»

Encara ens recordem com si fos ara, de quan vivíem al carrer de l'Avinyó, cantonada al que avui és carrer de Fivaller, en el mateix pis que segons ens va dir una vegada l'amic, company escriptor i veí, Font Laporta, que vivia al pis de sobre, abans que nosaltres hi havia viscut l'Alió que va ésser el primer que va harmonitzar cançons populars catalanes i que després quan nosaltres ens en vàrem anar a viure al carrer de Fontanella, allí on avui hi ha l'edifici del Banc Hispano-Americà, que és la casa que fa cantonada al carrer de les Moles, l'esmentat amic i admirat escriptor Font Laporta, hi va anar a viure, que cada vegada que feia temps que no havia plogut i els camps estaven secs, els canonges de la Catedral, vestits de pontifical i presidits pel bisbe de Barcelona, que aleshores no sols era un personatge, sinó una autoritat de l'Estat, portant en processó, si la memòria no ens falla, el cos de Santa Madrona, que deien que feia ploure, passaven cantant l'«Ad petendam pluviám», onant cap a la Rambla, carrer de Ferran avall.

Quaranta anys endarrera, en plena ciutat de Barcelona, encara era possible el que avui amb prou feines subsisteix als pobles de muntanya, on encara hi ha la superstició que traient una imatge religiosa, com per exemple la del desaparegut Sant Crist de Piera, la divinitat fa ploure, com si els fenòmens de la meteorologia avui encara més desconeguts que els de l'astronomia, malgrat ésser més a prop nostre, no depenguessin de lleis com els altres fenòmens, com suposava aquell sogrista que ensenyant una imatge de Jesús crucificat, deia que aquell Sant Crist era un dimoni per les pedregades, perquè quan els núvols del cel congriant-se i ennegrint-se damunt de la terra, amenaçaven els camps desemparrats, amb una pedregada seca, treient

aquella imatge s'escampaven com un ramat d'ovelles davant del llop.

La pregària col·lectiva que havia omplenat la vida de les èpoques passades que creien que el miracle formava part integrant de la realitat, avui ha desaparegut quasi del tot, perquè essent pública, també ho eren els fracassos, i per això ha decaigut més aviat que l'oració privada que encara s'aguanta com el darrer baluard de la superstició religiosa.

La darrera croada medieval organitzada per l'Europa del Crist a les darreries del segle XIV, contra Mahoma, representat aleshores pel Soldà Bajazet, va ésser una de les propagandes més efectives contra la superstició, al contrari de les croades passades que l'havien mantinguda a desgrat de la divulgació de coneixements que van portar entre els pobles del continent que, aleshores com ara, anava al cap de la civilització. Europa en pes, que es va aixecar com un sol home, alçada i acaballada per la unió de tots els prínceps cristians, no va poder res contra el poder del musulmà que amb el sabre tort com la mitja lluna, va vèncer l'espasa dreta com la creu. I ara ve el bo: aquell mateix soldà que representant l'islamisme, va vèncer el cristianisme, que equivalia a vèncer tota Europa plegada, resulta que després va ésser vençut per Tamerlà, l'Alexandre asiàtic, que va, desfer al que havia desfet els exèrcits europeus que es vanaven d'ésser tan nombrosos que deien que si el cel hagués caigut l'haurien aguantat amb les llances. Si Bajazet va fer presentar davant seu en camisa els cavallers cristians presoners condemnats a mort, abans d'anar al suplici, Tamerlà, celebrant el banquet de la Victòria al mateix palau del vençut, que va ésser convidat a la festa per força i obligat a investir-se de tots els ornaments reials, entre els que se li bevien el vi dels cellers, en les seves

pròpies copes, el va fer servir per les odalisesques de l'harem del turc, que no portaven ni la trista camisa com els cavallers cristians condemnats a mort, ni les embolcallava més vel que el fum de l'encens que cremaven pagant Bajazet, que aquell dia va ésser conmut i pagà el beure.

La superstició, que té set vides com els gats i més caps que la hidra, podria dir que aquesta desfeta turca era el càstig de Déu, però resulta que ja que parlem de les croades, la darrera, que es va fer el 69 del XVII, pel Papa Climent IX i Cristina de Suècia, la filla del rei luterà, vencedor del catolicisme a l'Europa septentrional, que segons nosaltres sostenim, es va convertir a la religió que el seu pare havia vençut, per passar de reina de Suècia a reina de l'univers, deixant Estocolm per Roma, va ésser igualment un fracàs més definitiu i més significatiu que el del temps de Bajazet i Tamerlà.

Els temples de la capital del catolicisme, que ja no era la capital de la cristianitat, dividida per la Bíblia de Luter i l'espasa del pare de Cristina, en dues meitats, cada dia, a la caiguda de la tarda, des del primer d'abril d'aquell 69, a l'hora del toc d'oració del capvespre, tocaven pregant amb la veu de bronze de les campanes que es fon com la llum del dia com si es fongués a la boca, perquè Déu concedís el triomf del que deia que era el seu fill, damunt del que deia que era el seu profeta. El dia que els romans no van oir el toc de la pregària contra dels turcs, si de moment van poder pensar que el Crist havia escoltat les campanes de Roma contra el seu contrincant Mahoma, no havien de tardar gaire a saber que els campanars dels temples havien emmudit davant de la nova de la desfeta, que per la manca de comunicacions de l'època, va arribar quan ja feia més d'un mes de la capitulació de Candia, perquè no cal dir que les campanes van anar tocant com cada tarda demanant la victòria quan la desfeta ja era feta. Avui, que, malauradament, les campanes ja no anuncien res, a desgrat de tantes coses que els faríem anunciar nosaltres, si els catalans ens escoltessin, el telèfon i la radiofonia, els haurien estalviat el paper ridícul que van fer des del dia 6 de setembre, que és quan Candia va vaptular, fins el dia 29 d'octubre, quan el Papa, després de quatre dies d'haver rebut la nova, va donar ordre de suprimir el toc d'oració per la victòria. En lloc del repic general de campanes que anunciés:

L'orgoglio musulmano sepolto in mare,

de l'Otelo de Verdi, inspirat en el de Shakespeare, lluitant en nom de Venècia a l'illa de Xipre contra els turcs, com Morosini a l'illa de Candia a l'època que ara evaquem, també en nom de Venècia, Roma, que ja era un sepulcre, no va oir res més que el seu propi silenci. Aquella oració de bronze perdent-se en l'espai endebades com el fum i el perfum de l'oració de l'encens, deixava un rastre de llum damunt de les tenebres de la superstició.

Modernament als temps del sufragi universal, quan el Déu de les batalles ha esdevingut el Déu de les eleccions, encara que rentant-se les mans com Pilats se les va rentar davant d'ell en persona, no té interventors ni a les meses ni als districtes electorals, es reproduïx el mateix fenomen que en l'època de la desfeta dels exèrcits dels fidels que donava la victòria als infidels i molts després de pregar en públic i en privat pel triomf de les dretes, en veure que la divinitat permet el triomf de les esquerres, obren els ulls i els entra el dubte respecte del partit polític de la divinitat, oblidant que encara que els rics han estat sempre al costat seu, quan es va encarnar en la terra, per tal de salvar els homes, tots sabem que respectuós amb tots els drets, exercits amb justícia i caritat, es va posar més aviat al costat dels pobres, fins al punt que alguns confonent-lo amb Carles Marx, que era jueu com ell, diuen que va ésser el primer comunista.

Aquests cops sembla que no i actuen més que totes les prèdiques, perquè prescindint de la teoria, van a la pràctica i deixant la palla van al gra. Valen més que tots els escrits dels que combaten la superstició i fins dels que com nosaltres, la combatem en nom de la religió. Veure el Déu de les batalles, donant la victòria als enemics era desconcertant, perquè si els exèrcits lluitaven amb armes de foc o armes de ferro, els electors lluitaven només que amb armes de paper, més propícies a les trampes i als miracles que són les trampes del cel.

Pensin els que encara estan dominats per les religions supersticioses, que l'autor d'aquestes ratlles, que és un home de dretes i encara que liberal tan de dretes com ho puguin ésser els fanàtics, que a nosaltres, els conservadors ens convé més una religió filla de la ciència, que una religió filla de la ignorància, que posant-nos en ridícul davant de les esquerres ens fa perdre les eleccions.

Francesc PUJOLS

BANZAI

Tot el que té el Japó procedeix de Xina o dels països occidentals. Fins aquelles imitacions de la vida ciutadana del país dels samurais, han estat copiades; en res no són originals.

"Banzai" és una expressió que les multituds repeteixen cada vegada que algun

UNA JAPONESA MODERNITZADA

esdeveniment les commou de joia. És el nostre "visca", és el "heil" alemany, és el "God save the king" dels anglesos, és el "vive la France" que amb tant d'entusiasme pronuncien els nostres amics de més enllà dels Pireneus.

Lluny en la història es perd la recordança del "Banzai". Sembla que fou durant la dinastia xinesa "Chou", tres segles abans de Crist, en què l'Emperador del regne del Centre del Món, desitjava una pedra preciosa. La història ha recollit el nom "Ho Shih". Un príncep en féu cessió a l'Emperador a canvi d'una considerable extensió de terreny. Un regne per una pedra!

Quan els dignataris rodejant l'Emperador veieren la pedra preciosa, irrompiren amb un fort "Banzai", i així Banzai esdevé el crit de joia dels xinesos i dels japonesos. Durant la seqüedat de l'any 788, els japonesos empraren "Banzai", en el moment de ploure, i avui el "Banzai", és la modalitat popular i oficial per a manifestar joia i entusiasme. Un dia em trobava prop del Parlament de Tokyo; els crits de "Banzai" esdevingueren exultadors. Per cap d'any els cantaires triquen a les cases com per les festes de Pasqua ho feien les nostres caramelles; se'ls denominen "Manzai", per la similitud que tenen amb el nom important.

En canvi els xinesos ja han oblidat el "Banzai". L'Emperador Chou que feia pre-

sent d'un regne per una joia, ha mort fa milers d'anys. Els aduladors han desaparegut del panorama xinès, i la República ha imposat modalitats de vida que no recorden la vida dels palaus de la que fou la més fastuosa Cort del món.

Matsui, el conqueridor de Nankin, ha tornat a les illes nipones, i ha trobat al poble trist. El "Banzai", element popular per excel·lència, producte d'importació xinesa, ja no commou els japonesos. La guerra és una càrrega feixuga. Els estralls diaris (a les famílies) han fet perdre aquell entusiasme encomanadís, que en tot moment era manifestat pels súbdits del Mikado.

Els samurais ja no moren en els camps de batalla. Fa pocs anys els oficials i soldats japonesos no queien presoners, es suïcidaven. Els bàrbars sistemes de suïcidis emprats, però, no es repeteixen. En els camps de Xina, els presoners són una munió, fins hi ha oficials; han perdut aquella virtut que era tan formosa per als novellistes enamorats de l'exotisme de les terres japoneses.

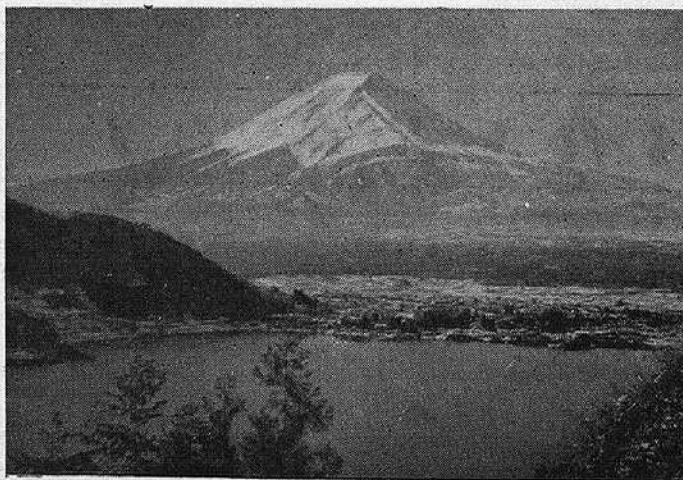
Eterns importadors, han importat la por; aquest element que els japonesos desconecien, quan sabien que tenien davant un enemic sense armes i sense organització. Però els xinesos han pogut adquirir armes i fins i tot disciplina. Són avui els qui ataquen, i Matsui es queixa, retornant a les illes, perquè l'entusiasme ha minvat. Minvarà encara més, i és possible que aquesta aventura, poc preparada pels fins fa poc invencibles nipons, sigui el començament

de l'entusiasme i dels camperols japonesos. Obligats per la casta militar a ésser obediets i submisos, havien oblidat, fins i tot, el desig de protesta. Una de les novelles de costums de John Paris es denomina "Banzai" i és la més malvolguda dels dirigents del país del sol.

"Banzai!" Avui retorna a la terra del seu origen. "Banzai!" cridaran els soldats xinesos, no perquè un Emperador ha pogut obtenir una pedra preciosa; cridaran entusiasmat en sentir-se, novament, veritables ciutadans de casa seva. Reconquisten ciutats i pobles, lluiten amb els enemics seculars, fortifiquen la terra aimada. Sentiran novament la joia que dona la dignitat del lluitador per una vida millor. Ja no hi ha emperadors a Xina i possiblement no seran les facècies com la de la dinastia Chou, les que un dia desfermant les ànsies populars, aixafaren per sempre una organització política que tenia únicament com a signe, plaure a un home, encara que fos cedint un regne.

Els emperadors japonesos, tenen també les seves defallències; una megalomania, saturada de ritual, la creença que són descendents de Déu, la suposició que no poden equivocar-se. Però la realitat no té en compte aquestes nicesies. Goering, ha dit, Déu ajuda els forts i organitzats. Els xinesos són més forts.

Mutsui diu que els japonesos s'han refredat de l'aventura xinesa. No és estrany; s'han enfonsat totes les tradicions i els treballadors de les set illes en establir un imperi Ninigi-ni-Mikoto, nét de la deessa

MAGNIFICA VISTA DEL FUJI-YAMA I DEL LLAC KAWAGUTXI

de la desfeta definitiva de les terres samurais.

"John Paris" és l'escriptor que millor coneix les terres japoneses, per això suara no pot entrar-hi. Els seus llibres reflecteixen la vida real, tan contrària a la vida oficial... Les seves obres són prohibides al Japó, però circulen fraudulentament i hom pot assabentar-se de la vida trista i mise-

del Sol, un dia enfonsaren per sempre una societat intolerant i injusta per formar-ne una de nova que sigui germana i no maldrastra de totes les terres del món.

Tornaran a cridar "Banzai!" no d'una manera oficial com fins ara, ho faran sortint del cor el crit de joia. L'antic "Banzai" ha mort, és fred i l'estan enterrant en els camps de Xina. Pau BALSSELLS

UNES DECLARACIONS SENSACIONALS DE CARL EINSTEIN

MIRO I DALI — L'ART REVOLUCIONARI — EL ROL DELS INTEL·LECTUALS

—Qui era aquell estranger que pilotava l'altre dia?, preguntàvem fa poc a Joan Prats, un dels homes que amb més fervor i sensibilitat ha treballat per fer conèixer i imposar l'art nou a casa nostra.

—Carl Einstein.

—I ara? L'Einstein? I què fa per aquí?

—Lluita en els rengles del nostre exèrcit.

—Com ha anat això? Ara sí que ens deixes parats!

La nostra sorpresa era justificada. No hauríem dit mai, en efecte, que Carl Einstein, del qual feia molt de temps que no sabíem res, estigués entre nosaltres i lluitant a favor de la nostra causa.

Carl Einstein... Tots els amadors de les

pid, Einstein. Dali i els seus exploten unes antiguitats ideològiques, com Freud, aquell vell romàntic. Fan una pintura pedant, un academisme falsament revolucionari, que explota una constel·lació. Evidentment una revolució estrictament estètica és insuficient. Cerquen la noietat, altrament arcaica, i acaben imitant-se ells mateixos continuament. Dali fa sempre Dali...

—Es parla molt a tot el món d'art revolucionari. A ra mateix una important revista francesa ha obert una enquesta sobre aquest tema. Què en penseu?

—En principi, fer art avui és un pretext per a evitar el perill. Tota contemplació és posterior als fets. I és ara que cal exposar-se sense paravent... Les metralladores es burlen dels poemes i dels quadres. Les parafrasis s'han acabat.

—¿Però l'art revolucionari del qual us parlava?

—La majoria dels pintors que fan quadres d'anècdota revolucionària no han vist res del que passa i donen solament la indicació d'un assumpte de manera caducada. Expressions del 1905.

Aquests pintors reemplacen els espàrrecs del senyor Manent per visions de pacífistes terroritzats perquè no han vist res de la guerra. Les deformacions produïdes per

un pànic que utilitzen provenen de la por dels fets, i una pintura que correspongui als fets ha d'ésser una altra cosa que un reportatge...

Einstein omple la pipa. L'encén. Reflexiona una mica i continua:

—Hi ha dos elements en la pintura pseudo-revolucionària. Un academisme per

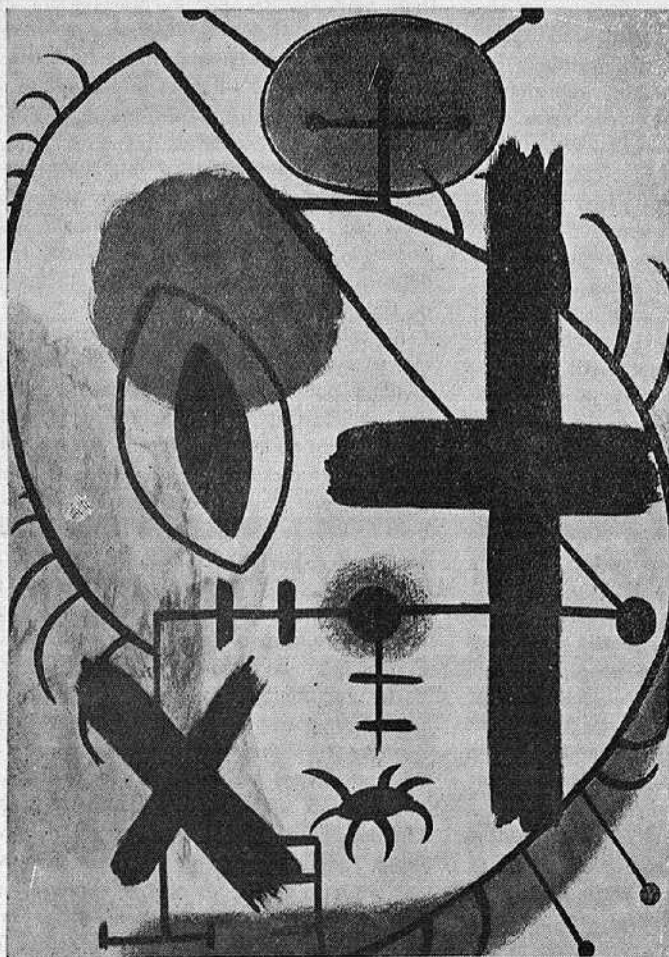
mitjà del qual hom creu afalagar les masses i els dirigents de partits i organitzacions, i, d'altra banda, un dilettantisme en front dels fets; és a dir, que es pot pintar una barricada de manera acadèmica i el quadre serà reaccionari a causa de la concepció pictòrica que no correspon a l'època. De més a més, hi ha un altre aspecte: l'explotació del sofriment i de la mort d'uns desconeguts. Hom dona solament la ficció d'una col·lectivitat, però el treball intel·lectual ha servit massa sovint per a evitar el sacrifici i el mateix col·lectiu.

—Quin ha d'ésser el rol de l'intel·lect

ual en un país que està en guerra? No ens referim precisament a la nostra terra. Parlem en general. Dels intel·lectuals de tot país que estigui en guerra.

—Què ha de fer? Doncs intentar acabar el rol ben compromès dels intel·lectuals i abandonar el privilegi d'una covardia venerable i mal pagada i anar a les trinxeres. La nostra existència està tan amenaçada que no hi ha lloc adhuc per a l'art. Ja no es pot menar una vida de rendista, de somni ni de "maquereau" d'un fals real. En veritat, l'art és encara explotat, utilitzat, com un paravent per a protegir una contemplació inútil, la base de la qual és la por de morir. Jo crec que alguns intel·lectuals continuen una cosa que es diu "señorismo". El més ridícul del cas és que no trobeu gaires intel·lectuals al front. I els soldats ho saben perfectament. En realitat, els intel·lectuals continuen menant una vida monòtona com abans, lluny dels fets. Abans, intentaven fer un burges una vida privada. Ara, cauen en un conformisme teòric sense arriscar llur pell, un altre conformisme. Ara, consideren l'ar-

tista com una mena de funcionari, que té dret a una seguretat quan tothom està en perill. En resum, el rol ridícul dels intel·lectuals és que suporten els fets i no saben crear-los. Continuen la fallida d'una

JOAN MIRO: CAP D'HOMME (1931)

coses d'art d'arreu del món el coneixen perfectament. Es un dels esteticistes de més prestigi internacional. Els seus llibres, els seus assaigs, els seus articles, que revelen una lucidesa de pensament, una fermesa de judici, un domini de si mateix i una ponderació no gens freqüent, no són un reflex de la sensibilitat d'un dia, sinó que diuen sempre coses eternes.

Descobridor de l'art dels pobles primitius, l'estudi del qual fou un dels primers a cultivar després d'un llarg sojorn a l'Àfrica, director, fa uns deu anys, de "Documents", revista viva en la qual col·laborava el bo i millor de la intel·lectualitat europea, artísticament i socialment avançada, Einstein ha publicat una quantitat incalculable de llibres que han estat traduïts a tots els idiomes. Ara prepara un "Sociologia de l'art o ficció i realitat" i una "Història de les llacunes en la Història de l'Art", assaig per arribar a la biologia de l'art, ambdós llibres editats per la "Nouvelle Revue Française".

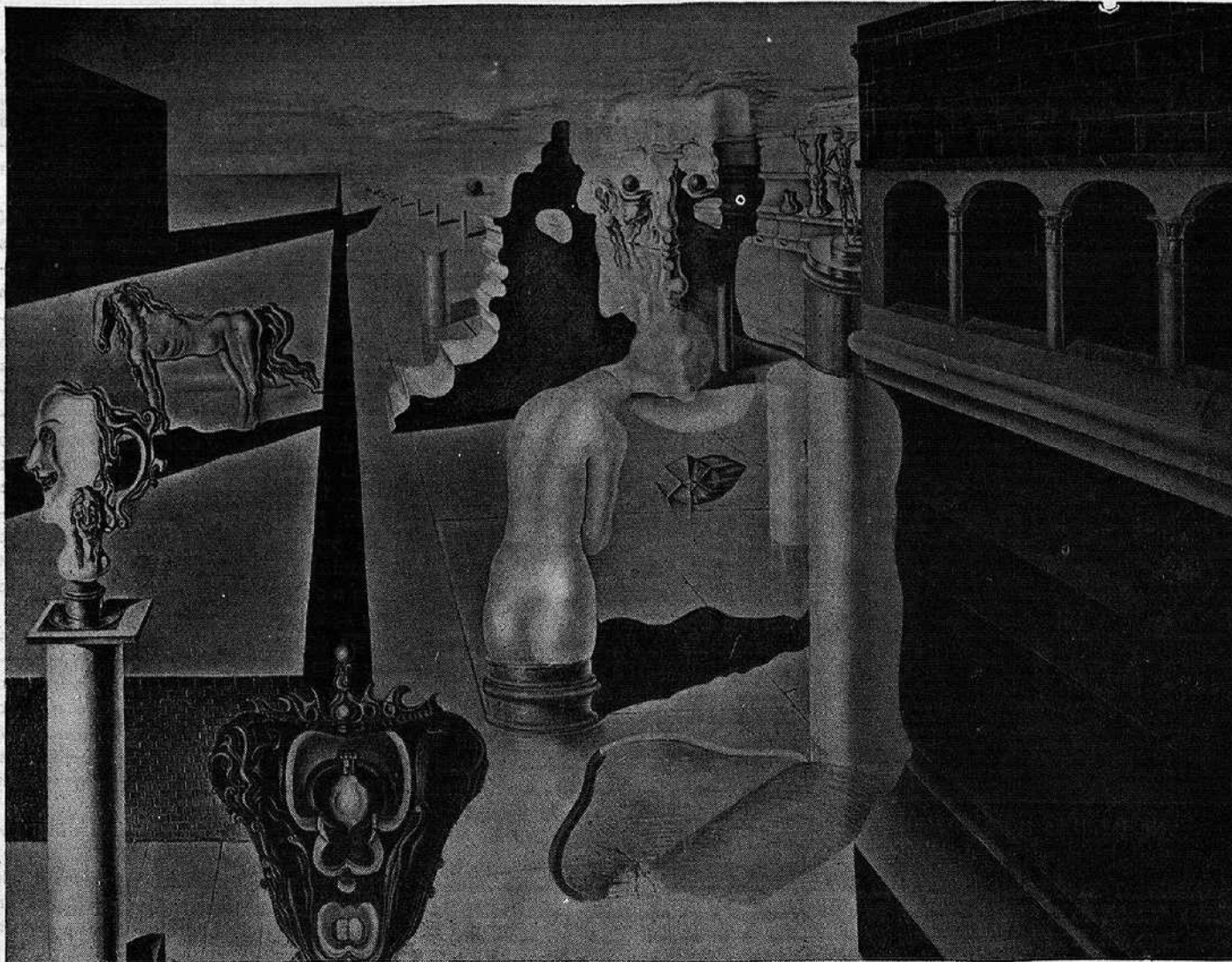
Caçador a l'Àfrica, esportiu cent per cent — és internacional de boxa i de futbol —, i actualment l'únic intel·lectual de renom mundial que lluita als nostres fronts, Einstein, amb el seu jersei incapaç de contenir les seves amples espatlles i el seu pit bombat, amb el seu barret tou tirat enrera, sembla un manàger de boxa. Ara, convallescent d'una ferida, passa uns dies a Barcelona.

—Per començar, ¿voleu dir-nos quatre mots sobre Miró i Dali, els dos pintors catalans de més fama internacional?, li hem demanat.

—Miró és un pintor molt català, sobretot pels colors de les seves teles. Un català primari. Però algunes vegades falla el cop per haver fet obres que són més projectes de pintures que quadres. És que el somni és massa limitat. Sobretot davant la violència dels fets actuals. Davant la competència seriosa d'aquests fets, pintors com ell perden sovint la partida. Amb tot, Miró és el xicot que té més talent de la seva generació.

—I Dali?

—Tarja postal del 1860, contesta, ra-

SALVADOR DALI: L'HOMME INVISIBLE (1930)

SALVADOR DALI: EL JOC LUGUBRE (1929)

generació. Els intel·lectuals havien parlat sempre d'aventura i ara l'eviten a tot preu.

—¿Per què heu reemplaçat el llibre pel fusell? ¿Per què heu vingut a Espanya a defensar la nostra causa?

—Es l'única cosa útil en aquests moments. Perquè no vull suportar la monotonia d'una Europa feixista. Des del 19 de juliol que lluito amb vosaltres. He vingut perquè Espanya és el sol poble que no consenteix a ésser venut, a desgrat que tot el món s'esforçava per vendre'l. Aquesta guerra forma nous tipus d'espanyols...

Heus ací el que ens ha dit Carl Einstein. Uns punts de vista molt personals, com heu pogut llegir. Molt personals i molt apassionats. No cal dir que no compartim moltes de les seves afirmacions tan categòriques. Però les publiquem per tractar-se d'un dels més eminents esteticistes europeus i, sobretot, per tractar-se d'un antifeixista insubornable — Einstein es trobà ja al costat de Liebknecht en les jornades memorables de l'hivern alemany del 1918 —, que ha abandonat benestar, glòria i fortuna per posar-se amb les armes al servei de la guerra que sostenim contra l'invasor.

Sebastià GASCH

**Aquest número
ha passat per
la censura**

CARNET DE LES ARTS

Amb la complicitat d'un bon centenar d'artistes, Ives Bonnat, crític de circ i músic-hall, s'ha esforçat per quarta vegada d'evocar a la Galeria Carrière de París l'atmosfera del circ, del teatre i del music-hall. Si el pintoresc espectacular és ple d'atractius en aquest Quart Saló de la Pista al Llenç, la pintura hi conserva els seus drets. Una pila de pintors, coneguts els uns, desconeguts els altres, tenen el mèrit d'ésser, segons Legrand-Chabrier, autor d'un prefaci exquisit, els reveladors amicals de l'aventura que és en nosaltres. Són els jocs del circ que han inspirat, aquest any, la majoria d'expositors com si els joves pintors, malgrat Degas, Renoir, Lautrec, Bonnard, etc., ignoressin els pretextos de colors i de formes que revelen la vida del teatre i les fantasies del music-hall. Que el cinquè Saló d'Ives Bonnat sigui, l'any que ve, el d'aquests altres llocs d'evasió, no menys atractius que el circ.

■ En un dels darrers números de la Gazette des Beaux Arts, un redactor anònim celebra certs aspectes de l'Exposició de París 1937, que encara fa parlar d'ella. «Però on va el fervor?», pregunta. Aquells gratacels la nua dels quals denuncia la indigència? A

aquells blocs i a aquelles carcasses, a aquelles parets de vidre i a aquells edificis sumaris?» I el mateix redactor contesta, tendint: «Prefereixo l'amable crida al turisme que ens adrecen els monuments, els paisatges i una seductora gastronomia».

«Pitjor per a la greu Gazette des Beaux Arts», ha exclamat, després de llegir aquest article, George Besson des del diari Ce Soir. I ha afegit: «Afortunadament l'interès de l'Exposició i el seu abast de missatge cultural no eren en les seves manifestacions gastronòmiques, ni en l'Alsàcia convencional dels Invalids, ni en tal patió d'arcades verdes, roses o blau cel, sinó en les parets de vidre, els edificis sumaris, en la nua dels pavellons de l'U. A. M., de l'Espanya, del Japó, aquell encisador encert; en la carcassa metàl·lica de Le Corbusier, edificada a la porta Maillot; en sis altres construccions franceses i estrangeres, noves, atrevides, serioses i estudiades en l'esperit d'una tradició mil·lenària, molt Gazette des Beaux Arts.»

■ La vella revista d'art francesa, L'amour de l'art, apareix sota una forma nova amb làmines en colors. Aquesta revista fou la més vivent de les publicacions d'art. Continuarà ésser digna de la seva reputació després de les inevitables vacil·lacions del començament (les il·lustracions en negre de l'últim número són mediocres), per tal com el seu consell de direcció està compost dels escriptors Huyghe, Bazin i Florisoone, redactor en cap. És a aquest darrer que escau el mèrit de presentar una seixantena de lletres de Renoir, tan natural, tan espontani fins a la seva mort, i enamorat de la vida, adhuc quan confessa, com els seus camarades impressionistes, les seves necessitats de diners. Aquestes cartes directes són interessantíssimes. Però per què deixar creure que Renoir fou temptat pel retrat mundà a l'època del saló Charpentier? «Es el moment, escriu Florisoone, en què vol fer bonic, en què sembla empès cap al fàcil...» L'any de la seva mort, Renoir repetia: «Un quadre ha d'ésser una cosa amable, fàcil i bonica,

si, bonica. Hi ha massa coses empipadores en la vida perquè no en fabriqueu encara més». Si volia fer bonic fou expressament, tot al llarg de la seva carrera, i sempre amb el sentiment de no assolir plenament els seus fins.

■ L'exposició que serà inaugurada aquesta setmana a París, "La pintura francesa al segle XIX", és també una gran manifestació franco-suïssa feta amb motiu de l'arribada a París del nou ministre de Suïssa a França, W. Stucki.

Es tracta de la presentació d'unes cent cinquanta obres mestres del XIX conservades en els museus i col·leccions privades de Suïssa. Citem, a l'atzar, uns Corot, uns Delacroix, uns Courbet, unes remarcables pintures de Daumier, de Ganguin, de Renoir, de Cézanne, de Van Gogh, de Manet, etc.

Els museus de Berna, de Winterthur, de Vevey, de Saint Gall i col·leccions privades han facilitat a aquesta exposició préstecs particularment importants.

■ A la Galeria Barreiro de París exposen actualment els "Imagiers". És a dir els il·lustradors de diaris i de llibres. Aquests "imagiers" són nou: Adlen, Carloti, Grange, Karzon, Lalande, Lebedeff, Olin, Peynet i Van Moppés. No aneu a creure que tots són genials. S'accontenten d'ésser modestos, divertits, personals, i llurs obres són d'una amable amenitat que fa data en aquesta època d'estridentis brams publicitaris. Que il·lustrin l'extracte d'un poema de Laforgue o es serveixin de nou contes de Poe com a pretext per a llur fantasia; que siguin arcaics, romàntics o evocadors de la vida moderna, pintors o dibuixants, tenen el brio de la veritable joventut.

■ Francis Jourdain, en un article sobre mobiliari, expressa com sempre sabroses veritats, algunes veritats necessàries: «No cercar bellesa més que en l'assenyada adaptació de la forma a la seva funció, fou el fet d'un racionalisme que, per la meua banda, no em resigno a considerar com a caducat, per tal com les exigències de la raó no són un afer de moda».